

Zinka Zorko,
Narečna podoba Dravske doline,

Maribor: Kulturni forum, 1995 (Piramida 3), 363 str.

Peter Weiss

Knjižne objave slovenskih dialektoloških del so razmeroma redke, zato je vsaka toliko večji praznik. Dialektologi se prepoznavamo kot žanji v svetopisemskem reku »Žetev je obilna, delavcev pa malo«. Zaradi številnih narečij in majhnega števila zapisovalcev in opisovalcev se bo najbrž treba odreči načrtom o kaj več kot shematičnem zapisu osnovnih značilnosti vseh slovenskih narečij in govorov (podnarečij), ostaja pa namen, da bi bilo (monografsko) predstavljenih čim več. Nekaj ustreznih del tudi že imamo in tule je predstavljeno še eno.

V knjigi slovenske dialektologinje Zinke Zorko so zbrani izsledki njenega 35-letnega raziskovalnega dela na področju severnopohorsko-remšniškega koroškega narečja in severnoštajerskih govorov v Dravski dolini, natisnjena pa je tudi razprava o mariborskem pogovornem jeziku. Avtorica v uvodu (str. 5) pojasnjuje za koga morda običajne stvari, ki pa jih v dialektološki literaturi ne beremo ravno pogosto: raziskovanje je »potekalo najprej na terenu po metodi snemanja, sprotnega zapisovanja in prepisovanja posnetkov«, »vsak govor določene raziskovalne točke [pa] je bil nato monografsko obdelan na vseh ravninah: glasoslovni, oblikoslovni, skladenjski, delno besedotvorni«; posameznim govorom so dodana tudi zanimiva narečna besedila. V uvodu je objavljen tudi narečni slovar vzhodnokoroških govorov, ki bo nadomestil manjkajočo analizo besedišča; to je razveseljivo in vzbuja veliko pričakovanje in radovednost.

V prvem poglavju – Koroški govori zahodno od Ruš do Vuzenice – sta predstavljena govora na Činžatu in pri Lovrencu na Pohorju (str. 15–47) ter Ribnice na Pohorju (str. 48–90), in sicer po navedenih izhodiščih in načelih. Tako poleg vsega drugega izvemo tudi, da na Činžatu v namenilniški rabi govorijo glagolsko obliko, ki se razlikuje od nedoločniške (npr. *spót* 'spat' : *spát* 'spati', str. 44 – tule zapisano poenostavljeno), kar sicer ni kak velik podatek, kaže pa, kako natančno delo je opravila avtorica. Ob takih podrobnostih se raziskovalcu, ki si želi zapisati stanje v katerem od narečij, pokaže, koliko je mogoče pridobiti iz raziskav drugega raziskovalca in njegovega korektno opravljenega dela. Vsaka tovrstna podrobnost je namreč opozorilo na morebitno podobno obliko ali na tak ali soroden pojav v kakem drugem narečju.

Drugo poglavje – Koroški govori dravskega obmejnega hribovja od Ojstrice nad Dravogradom do Duha na Ostrem vrhu – prinaša opise štirih govorov, in sicer Ojstrice (str. 93–159), Pernic (str. 160–200), Remšnika (str. 201–223) in Kaple (str. 224–254). Za perniški govor je objavljeno še gradivo za besedotvorje (na str. 189–

195), kjer je avtorica navedla uporabne zaključke tudi glede načina tvorbe oblik za ženski spol.

V tretjem poglavju z naslovom Severnoštajerski govori v Dravski dolini so obdelani govor Svetega Duha na Ostrem vrhu (str. 257–291) ter selniški (str. 292–307) in ruški govor (str. 308–318). – Vse do tod povedano je povzeto v podpoglavju z naslovom Sinteza (str. 319–338).

V zadnjem, četrtem poglavju z naslovom Mariborski pogovorni jezik na stičišču treh jezikovnih baz (339–352) je manj dialektološkega, saj je opisan pogovorni jezik drugega največjega slovenskega mesta, ki se ga dotikajo panonska, štajerska in koroška narečna skupina, v njegovi »glasovni podobi in izrazju pa je pustila sled tudi nemščina, jezik nemških prebivalcev Maribora do konca prve svetovne vojne« (str. 352). Vsekakor je ta razprava ena redkih takih za slovensko jezikovno področje in lahko npr. spretnemu pedagogu v Mariboru (in v bližnji okolici) koristi pri opozarjanju na jezikovne posebnosti v mariborskem pogovornem jeziku, ki ga govori glede na celotno število Slovencev sorazmerno veliko govorcev, in pri odpravljanju njegovih prevelikih posebnosti glede na knjižni jezik.

Največja vrednost v pisanju profesorice Zorkove je všečen in jasen razpravljalni slog, ki se mu vidi, da se je dolga leta mojstril pri predstavljanju snovi v učilnicah in predavalnicah. Znani, že ugotovljeni narečni razvoji so pri njej potrjeni z novim gradivom, do zdaj neznanim razvojem pa pogumno in dosledno dodaja svoje razlage in ugotovitve. V tem se kaže dobro izročilo šole profesorja Tineta Logarja.

S tiskom dialektoloških del so vedno težave, zato visoka tehnična raven knjige profesorice Zorkove podpira njeno vsebino: oboje razveseljuje. Manjših pripomb je malo. V knjigi, ki obravnava več narečij ali govorov, je dobro natisniti zemljevid, saj je tako omogočena lažja orientacija; dialektologija je veliko bližje zemljepisu, kot si mislimo. Upanje, da bo bralec ob prebiranju knjige vedno imel v rokah še zemljevid, na katerem bo preverjal položaj obravnavanega in drugih krajev, je namreč prazno. – Žal avtorica ni nikjer zapisala, da sta prvo in drugo poglavje vsebina njene magistrske naloge (iz leta 1976) in doktorske disertacije (iz leta 1985), in tudi ne, kje sta že bili objavljeni preostali dve poglavji, kar bi lahko bilo vključeno kar v literaturo (na str. 355–357), kjer pa ni sploh nič avtoričinega. Pravzaprav ne bi bilo nič narobe, če bi bila v knjigi objavljena njena celotna bibliografija. Toda glede na marljivost in plodovitost profesorice Zinke Zorko pri predstavljanju vzhodnih slovenskih narečij in govorov bo lahko natisnjena prav kmalu – v njeni naslednji knjigi.